

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

1. Πώς συνδέεται το προοίμιο με τον επίλογο του «Ἐπιταφίου»;
2. Με ποια στοιχεία του λόγου θα δικαιολογούσατε την πολιτιστική ανάπτυξη της Αθήνας τον 5ο αιώνα π.Χ.;
3. Αφού μελετήσετε τα κεφάλαια 37 και 40, να αναλύσετε τα σημεία, όπου ο Περικλής αναφέρεται στο αθηναϊκό πολίτευμα και τη συμμετοχή των Αθηναίων πολιτών στα κοινά.
4. Να συνθέσετε τη φυσιογνωμία της αθηναϊκής και της σπαρτιατικής κοινωνίας, όπως διαφαίνεται στο λόγο του Περικλή, και να επισημάνετε στοιχεία των κοινωνιών αυτών σε σύγχρονα κράτη.
5. Ποιες ιδέες και αξίες του Θουκυδίδη θεωρείτε διαχρονικές; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
6. Να αιτιολογήσετε την παρουσία του «Ἐπιταφίου» στην Ιστορία του Θουκυδίδη.
7. Να εντοπίσετε τις γλωσσικές ιδιορρυθμίες του Θουκυδίδη στο κείμενο του «Ἐπιταφίου».
8. Ο Θουκυδίδης και ο Περικλής μαθήτευσαν στον Αναξαγόρα και στους σοφιστές και γι' αυτό ο λόγος τους είναι στοχαστικός και περίτεχνος. Με ποια στοιχεία του κειμένου μπορείτε να αιτιολογήσετε την άποψη αυτή;
9. Να επισημάνετε τις ιδιαιτερότητες του «Ἐπιταφίου» ως προς τη δομή και το περιεχόμενο.

10. Ο J. Finley στο βιβλίο του *Θουκυδίδης*, ό.π., σσ. 15-17, αναφέρει: «Λέγεται συχνά και δίκαια ότι κάθε γενιά πρέπει να μελετήσει με νέο μάτι τους μεγάλους συγγραφείς του παρελθόντος, γιατί καθεμιά θα βρει σ' αυτούς κάποιες ιδιότητες που οι προηγούμενες παράβλεψαν ή δεν τους έδωσαν την πρέπουσα σημασία, και το επιχείρημα αυτό έχει ιδιαίτερη ισχύ όσον αφορά το Θουκυδίδη». Συμφωνείτε με την αντίληψη που εκφράζεται στο απόσπασμα αυτό; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.
11. Η J. Romilly στο βιβλίο της *Η οικοδόμηση της αλήθειας στο Θουκυδίδη*, σ. 70 αναφέρει: «Τέλος, στα πιο καλοδουλεμένα από ρητορική άποψη και πιο πυκνά για την ανάλυση μέρη βλέπουμε κάθε θέμα να καταλήγει σε μια γενική κρίση. Τέτοια είναι η περίπτωση που συναντάμε στον *Επιτάφιο* του Περικλή». Να αιτιολογήσετε την άποψη αυτή αναφέροντας τις γενικές κρίσεις του κεφαλαίου 40 ή του 43.
12. «Ο Θουκυδίδης προσκολλάται τόσο σφιχτά στο θέμα του, όσο και ο τραγικός ποιητής κι εκείνη την ποικιλία που προσφέρει στην τραγωδία η παρεμβολή των χορικών ασμάτων, ο Θουκυδίδης την πετυχαίνει με τις δημηγορίες που διασπείρει μέσα στην αφήγησή του» (John Bury, *Οι αρχαίοι Έλληνες ιστορικοί*, ό.π., σ. 80). Με βάση την άποψη αυτή, να αιτιολογήσετε την ένταξη του «*Επιταφίου*» στο ιστορικό έργο του Θουκυδίδη.

ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Αφού μελετήσετε από τα έργα: «*Μήδεια*» του Ευριπίδη (στ. 825 κ.ε.), «*Οιδίππους επί Κολωνῶ*» του Σοφοκλή (στ. 668 κ.ε.) και «*Νεφέλες*» του Αριστοφάνη (στ. 299-313), να συγκρίνετε τις απόψεις που διατυπώνονται για την Αθήνα με τις αντίστοιχες του Περικλή στον *Ἐπιτάφιο*.
2. Ποιος ήταν ο ρόλος των θεών και της Τύχης στον Όμηρο και το Θουκυδίδη;
3. Να γράψετε ένα κείμενο στο οποίο θα αναφέρετε ποια ήταν η θέση της γυναίκας στη μινωική, στην ομηρική και στην κοινωνία του 5ου αιώνα του Περικλή.
4. Να επισημάνετε τα σημεία του λόγου, όπου είναι φανερά τα θετικά και αρνητικά στοιχεία του δημοκρατικού πολιτεύματος της Αθήνας στην εποχή του ρήτορα.
5. Να γράψετε ένα κείμενο, όπου θα αναφέρετε τα στοιχεία της διαχρονικότητας και της επικαιρότητας του Ἐπιταφίου του Περικλή.
6. Να συσχετίσετε τις απόψεις που διατυπώνει ο Αριστοτέλης στα «*Πολιτικά*» για τις σχέσεις πολίτη – πολιτείας – πολιτεύματος με τις αντίστοιχες απόψεις του Θουκυδίδη στον Ἐπιτάφιο.
7. Αφού μελετήσετε τα κείμενα: Πλάτωνος *Πρωταγόρας*, 326 d και Ευριπίδη *Τρέτιδες*, 329 κ.ε., να συγκρίνετε το περιεχόμενό τους με το περιεχόμενο του κεφαλαίου 37 του Ἐπιταφίου.
8. Η J. de Romilly στο βιβλίο της *Η οικοδόμηση της αλήθειας στο Θουκυδίδη*, σ. 126, αναφέρει: «Ολοφάνερα όμως το έργο του διαποτίζεται ολόκληρο από την πρόσφατη επίδραση της ρητορικής και της αγαπητής στον Πρωταγόρα τέχνης των αντιλογιών ή των αντιφατικών λόγων. Άσκησε μάλιστα την τέχνη αυτή κατά τον τρόπο του δασκάλου, με την ιδέα πως υπάρχουν για κάθε περίπτωση δύο αντίθετοι λόγοι (δηλαδή συλλογισμοί – επιχειρήματα) και πως η τέχνη συνίσταται στο να κάνεις περισσότερο πιστευτό αυτό που φαίνεται να

είναι λιγότερο. Από αυτό ξεκινά η καταπληκτική τεχνικότητα των επιχειρηματολογιών, των μεταστροφών, των αντιστροφών. Και αυτές οι ίδιες οι γενικές κρίσεις πήραν ένα καινούριο χαρακτήρα, σαν στοιχεία προβλεπόμενα και αναγκαία αυτής της διαλεκτικής». Με δεδομένη τη σχέση του Θουκυδίδη με τη σοφιστική (βλ. και εισαγωγή του βιβλίου σας) να επιβεβαιώσετε την παραπάνω άποψη με στοιχεία από το κείμενο που διδαχθήκατε.

9. «Ο Θουκυδίδης μας λέει, μέσω του Περικλή, ότι η Αθήνα είναι για την Ελλάδα ένα **ζωντανό δίδαγμα**, μία **αγωγή**, μία **παίδευσις**. Η Αθήνα υπήρξε για τους Έλληνες και οι Έλληνες για όλους εμάς. Το γεγονός ότι είχε τόσο έντονη την προαίσθηση με ενθαρρύνει και με μαγεύει» (J. de Romilly, *Γιατί η Ελλάδα;*, ό.π., σ. 290). Με βάση την άποψη αυτή να αιτιολογήσετε γιατί το κληροδότημα που άφησε η Ελλάδα στην Ευρώπη δεν είναι αμελητέο.